

ЗА ДВОМА ЗАЙЦЯМИ

*(Комедія із міщанського побуту
з співами і танцями в 4-х діях)*

ДІЙОВІ ЛЮДЕ:

Прокіп Свиридович Сірко — міщанин, має крамницю.
Явдокія Пилипівна — його жінка.
Проня — дочка їх.
Секліта Пилипівна Лимариха — сестра Сірчисі, перекупка.
Галья — її дочка.
Свирид Петрович Голухостий — промотаний цилюрник.
Настя
подруги Пронині, манірні.
Наталка /
Химка — наймичка у Сірків.
Пидора — поденщиця у Лимарихи.
Степан Глейтюк — був наймитом у Лимарихи, тепер
слюсар.
Марта — бублейниця
Устя — черевичниця гості у Лимарихи.
Меронія — живе при монастирі /
Двабаси
Йоська — жид.
Квартальний, катеринщик, міщане і люд.

ЗА ДВОМА ЗАЙЦЯМИ

*(Комедія із міщанського побуту
з співами і танцями в 4-х діях)*

ДІЙОВІ ЛЮДЕ:

Прокіп Свиридович Сірко — міщанин, має крамницю.
Явдокія Пилипівна — його жінка.
Проня — дочка їх.
Секліта Пилипівна Лимариха — сестра Сірчисі, перекупка.
Галья — її дочка.
Свирид Петрович Голухостий — промотаний цилюрник.
Настя
подруги Пронині, манірні.
Наталка /
Химка — наймичка у Сірків.
Пидора — поденщиця у Лимарихи.
Степан Глейтюк — був наймитом у Лимарихи, тепер
слюсар.
Марта — бублейниця
Устя — черевичниця гості у Лимарихи.
Меронія — живе при монастирі /
Двабаси
Йоська — жид.
Квартальний, катеринщик, міщане і люд.

Дія перша

(Глибокий яр. Під горою наліво гарненький домок Сірків з садком; за ним баркан і знов якийсь садок і домок, направо — гора, баркан, а далі яр. На дальній горі видко Київ. Вечір.)

ВИХІД I

(Прокіп Свиридович і Явдокія Пилипівна. Сидять на лавці біля дому.)

Явдокія Пилипівна. Бач, як сьогодні вечірню зарання одправили, ще й сонечко не зайшло! А то тим, що новий дячок гарно вичитує.

Прокіп Свиридович. Чим же гарно?

Явдокія Пилипівна. Як чим? Голосно: словами, мов горохом, сипле.

Прокіп Свиридович. Так, так! Як пустить язика, то він у його, як млинове колесо, тільки бр-р-р!.. І меле разом, і шеретує...

Явдокія Пилипівна. А твій старий мене, мене той язик, як баба вовну...

Прокіп Свиридович. Прирівняй ще цього штокала до старого дячка! Той таки і чита по-стародавньому, по-божественному, а цей...

Явдокія Пилипівна. Заступається за свого шкарбуна тим, мабуть, що табакою поштує.

Прокіп Свиридович. Так що ж, що поштує!

Явдокія Пилипівна. А то, що і в церкві заживаєш табаку, мов маненький...

Прокіп Свиридович. Лопочи, лопочи; а ти заступаєшся за нового тим, що молодший.

Явдокія Пилипівна. Вигадай ще що!

Прокіп Свиридович. Та й вигадаю!

Дія перша

(Глибокий яр. Під горою наліво гарненький домок Сірків з садком; за ним баркан і знов якийсь садок і домок, направо — гора, баркан, а далі яр. На дальній горі видко Київ. Вечір.)

ВИХІД I

(Прокіп Свиридович і Явдокія Пилипівна. Сидять на лавці біля дому.)

Явдокія Пилипівна. Бач, як сьогодні вечірню зарання одправили, ще й сонечко не зайшло! А то тим, що новий дячок гарно вичитує.

Прокіп Свиридович. Чим же гарно?

Явдокія Пилипівна. Як чим? Голосно: словами, мов горохом, сипле.

Прокіп Свиридович. Так, так! Як пустить язика, то він у його, як млинове колесо, тільки бр-р-р!.. І меле разом, і шеретує...

Явдокія Пилипівна. А твій старий мене, мене той язик, як баба вовну...

Прокіп Свиридович. Прирівняй ще цього штокала до старого дячка! Той таки і чита по-стародавньому, по-божественному, а цей...

Явдокія Пилипівна. Заступається за свого шкарбуна тим, мабуть, що табакою поштує.

Прокіп Свиридович. Так що ж, що поштує!

Явдокія Пилипівна. А то, що і в церкві заживаєш табаку, мов маненький...

Прокіп Свиридович. Лопочи, лопочи; а ти заступаєшся за нового тим, що молодший.

Явдокія Пилипівна. Вигадай ще що!

Прокіп Свиридович. Та й вигадаю!

Я в д о к і я П и л и п і в н а. От уже не люблю, як ти почнеш вигадувати та дратувати! (Одвернулась).

П р о к і п С в и р и д о в и ч . Ну, ну! Не сердься, моя старесенька, то я пожартував!

(Стара мовчить надуто.)

Не сердься-бо, моя сивесенька!

Я в д о к і я П и л и п і в н а. Та годі вже!

П р о к і п С в и р и д о в и ч . Чого годі? Хвалити бога, прожили вік у добрій згоді та лагоді, діждалися й свого ясного вечора... Да не заїдет сонце во гніві вашім...

Я в д о к і я П и л и п і в н а. Та я вже на тебе не сердюся! Тільки не вередуй.

П р о к і п С в и р и д о в и ч . Ні, ні, не буду. А нам таки справді нарікати ні на що: вік пройшов, лиха не зазнали, хоча й були хмарки, та господь хранив од тучі. Єсть на старість і шматок хліба, і закуток.

Я в д о к і я П и л и п і в н а. А працювали ж зате як, рук не складаючи!

П р о к і п С в и р и д о в и ч . То що ж! Хто дбає, той і має! Неперестанно трудітеся, да не увійдете в напасть! Аби чужого хліба не заїдали та з чужої кривавиці не користувалися!

Я в д о к і я П и л и п і в н а. Здається, уже на нас голубе, нікому й скаржитись!

П р о к і п С в и р и д о в и ч . А хто зна? Може, й нам перепала марно чужа копійка!

Я в д о к і я П и л и п і в н а. Як же гандлювати без того? То вже нехай бог проща! Нам же треба було дбати: дочка росла — одиначка; треба було на посаг складати.

П р о к і п С в и р и д о в и ч . Та так, так... А наградив-таки нас господь дочкою — розумні!

Я в д о к і я П и л и п і в н а. От уже не люблю, як ти почнеш вигадувати та дратувати! (Одвернулась).

П р о к і п С в и р и д о в и ч . Ну, ну! Не сердься, моя старесенька, то я пожартував!

(Стара мовчить надуто.)

Не сердься-бо, моя сивесенька!

Я в д о к і я П и л и п і в н а. Та годі вже!

П р о к і п С в и р и д о в и ч . Чого годі? Хвалити бога, прожили вік у добрій згоді та лагоді, діждалися й свого ясного вечора... Да не заїдет сонце во гніві вашім...

Я в д о к і я П и л и п і в н а. Та я вже на тебе не сердюся! Тільки не вередуй.

П р о к і п С в и р и д о в и ч . Ні, ні, не буду. А нам таки справді нарікати ні на що: вік пройшов, лиха не зазнали, хоча й були хмарки, та господь хранив од тучі. Єсть на старість і шматок хліба, і закуток.

Я в д о к і я П и л и п і в н а. А працювали ж зате як, рук не складаючи!

П р о к і п С в и р и д о в и ч . То що ж! Хто дбає, той і має! Неперестанно трудітеся, да не увійдете в напасть! Аби чужого хліба не заїдали та з чужої кривавиці не користувалися!

Я в д о к і я П и л и п і в н а. Здається, уже на нас голубе, нікому й скаржитись!

П р о к і п С в и р и д о в и ч . А хто зна? Може, й нам перепала марно чужа копійка!

Я в д о к і я П и л и п і в н а. Як же гандлювати без того? То вже нехай бог проща! Нам же треба було дбати: дочка росла — одиначка; треба було на посаг складати.

П р о к і п С в и р и д о в и ч . Та так, так... А наградив-таки нас господь дочкою — розумні!

Я в д о к і я П и л и п і в н а. І вже! Що розумні, так на весь Подол!
Так не жалували ж на їх і грошей: у який кошт та наука увійшла
— страх! Скільки отій мадамі до пенціона переплачено!

П р о к і п С в и р и д о в и ч. А за який час? Довго там побула?

Я в д о к і я П и л и п і в н а. Мало хіба? Аж три місяці! Ти б уже
хотів свою рідну дитину запакувати у науку — на муку, аж до
загину!

П р о к і п С в и р и д о в и ч. Я не про тее: мені ті пенціони і не до
смаку, а коли гроші за рік заплачено, то треба було б принаймні
за їх одсидіти!

Я в д о к і я П и л и п і в н а. Грошей шкода було, а дитини то ні"
що за три місяці змарніла та знівечилась, хоч живою в труну
клади! Там уже мало того, що науками вимучили, вимордували,
та ще й голодом морили! Дитина не видержала й утекла!

П р о к і п С в и р и д о в и ч. То нічого: одпаслися ж дома; одно
тільки негаразд...

Я в д о к і я П и л и п і в н а. Що там? Уже знов почав вередувати?

П р о к і п С в и р и д о в и ч. Та я й мовчатиму, а тільки той
пенціон...

Я в д о к і я П и л и п і в н а. Що пенціон?

П р о к і п С в и р и д о в и ч. От тут у мене сидить! (Показує на
потилицю).

Я в д о к і я П и л и п і в н а. Ти знову?

П р о к і п С в и р и д о в и ч (зітхнув). Та й мовчу ж!

Чути знавдалі гуртову пісню:

Не щєбєчи, соловейко,

На зорі раненько,

Не щєбєчи, манюсенький, Віс

Під вікном близенько! /

Я в д о к і я П и л и п і в н а. І вже! Що розумні, так на весь Подол!
Так не жалували ж на їх і грошей: у який кошт та наука увійшла
— страх! Скільки отій мадамі до пенціона переплачено!

П р о к і п С в и р и д о в и ч. А за який час? Довго там побула?

Я в д о к і я П и л и п і в н а. Мало хіба? Аж три місяці! Ти б уже
хотів свою рідну дитину запакувати у науку — на муку, аж до
загину!

П р о к і п С в и р и д о в и ч. Я не про тее: мені ті пенціони і не до
смаку, а коли гроші за рік заплачено, то треба було б принаймні
за їх одсидіти!

Я в д о к і я П и л и п і в н а. Грошей шкода було, а дитини то ні"
що за три місяці змарніла та знівечилась, хоч живою в труну
клади! Там уже мало того, що науками вимучили, вимордували,
та ще й голодом морили! Дитина не видержала й утекла!

П р о к і п С в и р и д о в и ч. То нічого: одпаслися ж дома; одно
тільки негаразд...

Я в д о к і я П и л и п і в н а. Що там? Уже знов почав вередувати?

П р о к і п С в и р и д о в и ч. Та я й мовчатиму, а тільки той
пенціон...

Я в д о к і я П и л и п і в н а. Що пенціон?

П р о к і п С в и р и д о в и ч. От тут у мене сидить! (Показує на
потилицю).

Я в д о к і я П и л и п і в н а. Ти знову?

П р о к і п С в и р и д о в и ч (зітхнув). Та й мовчу ж!

Чути знавдалі гуртову пісню:

Не щєбєчи, соловейко,

На зорі раненько,

Не щєбєчи, манюсенький, Віс

Під вікном близенько! /

Я в д о к і я П и л и п і в н а. А славно співають! Я страх люблю хлоп'ячі співи!

П р о к і п С в и р и д о в и ч. Славно, славно! Затра неділя, а вони гукають.

Я в д о к і я П и л и п і в н а. А коли ж їм і погуляти, як не під свято! За будні натрудяться!

П р о к і п С в и р и д о в и ч. То й розходились би спати, а то й самі не сплять, і другим не дають... (Позіха).

Я в д о к і я П и л и п і в н а. То й іди ж собі спати, хто ж боронить?

П р о к і п С в и р и д о в и ч. Та я б уже такий, щоб і лягати, та Проні жждемо.

Я в д о к і я П и л и п і в н а. А правда, чого вони так забарились? Уже й ніч надворі; ти б пішов та знайшов їх!

П р о к і п С в и р и д о в и ч. Де ж я їх буду шукати? Та їх і кавалер проведе.

Я в д о к і я П и л и п і в н а. Та проведуть... кавалерів за ними, як полови за зерном, а все-таки страшно.

П р о к і п С в и р и д о в и ч. Не бійся — не маненькі. (Позіха здорово). Ой господи помилуй мене, грішного раба свого! (Знов позіха і хрестить рота). Чого це я так позіхаю?

Я в д о к і я П и л и п і в н а (позіха й собі). Оце! Ти позіхаєш, а я за тобою.

П р о к і п С в и р и д о в и ч (позіха знов). Пху на тебе, сатано! Позіхнув так, що трохи рот не роздерся!

Я в д о к і я П и л и п і в н а. Та затуляв би рота, а то так негарно дивитись, що й...

П р о к і п С в и р и д о в и ч. А ти думаєш, мені гарнодивитись, як ти роззявиш свою вершу?

Я в д о к і я П и л и п і в н а. З якого це часу з мого рота стала верша?

Я в д о к і я П и л и п і в н а. А славно співають! Я страх люблю хлоп'ячі співи!

П р о к і п С в и р и д о в и ч. Славно, славно! Затра неділя, а вони гукають.

Я в д о к і я П и л и п і в н а. А коли ж їм і погуляти, як не під свято! За будні натрудяться!

П р о к і п С в и р и д о в и ч. То й розходились би спати, а то й самі не сплять, і другим не дають... (Позіха).

Я в д о к і я П и л и п і в н а. То й іди ж собі спати, хто ж боронить?

П р о к і п С в и р и д о в и ч. Та я б уже такий, щоб і лягати, та Проні жждемо.

Я в д о к і я П и л и п і в н а. А правда, чого вони так забарились? Уже й ніч надворі; ти б пішов та знайшов їх!

П р о к і п С в и р и д о в и ч. Де ж я їх буду шукати? Та їх і кавалер проведе.

Я в д о к і я П и л и п і в н а. Та проведуть... кавалерів за ними, як полови за зерном, а все-таки страшно.

П р о к і п С в и р и д о в и ч. Не бійся — не маненькі. (Позіха здорово). Ой господи помилуй мене, грішного раба свого! (Знов позіха і хрестить рота). Чого це я так позіхаю?

Я в д о к і я П и л и п і в н а (позіха й собі). Оце! Ти позіхаєш, а я за тобою.

П р о к і п С в и р и д о в и ч (позіха знов). Пху на тебе, сатано! Позіхнув так, що трохи рот не роздерся!

Я в д о к і я П и л и п і в н а. Та затуляв би рота, а то так негарно дивитись, що й...

П р о к і п С в и р и д о в и ч. А ти думаєш, мені гарнодивитись, як ти роззявиш свою вершу?

Я в д о к і я П и л и п і в н а. З якого це часу з мого рота стала верша?

Прокіп Свиридович. Та хіба ж уже не пора?

Я в д о к і я П и л и п і в н а. Пху Пху! (Розсердившись, пішла).

П р о к і п С в и р и д о в и ч (почухав голову). Розсердилась моя старенька, розгнівалась; треба піти помиритись. (Виходить теж у ворота додому).

ВИХІД II

(Міщане, міщанки і хор.)

Хор (за коном, але ближче).

Твоя пісня дуже гарна,

Гарно ти співаєш:

Ти щасливий, спарувався Віс

І гніздечко маєш. /

(Через кін переходить кілька пар:— дівчата з хлопцями і самі дівчата; за остатніми уганя Голохвостий у циліндрі, піджаці, рукавичках. Полебезивши, одскакує до других.)

Г о л о х в о с т и й (до себе). А славні тут дівчатка-міщаночки, доложу вам: чистое амбре! Думав, що знайду між ними ту, що коло Владимира бачив,— дак нема, а вона, здається, з цього кутка. От пипочка, що просто тільки — а-ах та пере-ах! Одно слово — канахветка, тільки смокчи! Трохи чи я даже не улюбився у ёй, чесне слово: просто з голови не йдють... Господи! Що ж це я? Чи не прогавив за нею главного предмета, Проні? От тобі й на! Побігти шукать. (Пішов хутко ярмом направо).

Хлопці, хор (входять на передній кін).

А я бідний, безталанний,

Без пари, без хати;

Не довелось мені в світі Віс

Весело співати! /

(Оддалеки чути, що гурт другий співає цю ж пісню.)

Прокіп Свиридович. Та хіба ж уже не пора?

Я в д о к і я П и л и п і в н а. Пху Пху! (Розсердившись, пішла).

П р о к і п С в и р и д о в и ч (почухав голову). Розсердилась моя старенька, розгнівалась; треба піти помиритись. (Виходить теж у ворота додому).

ВИХІД II

(Міщане, міщанки і хор.)

Хор (за коном, але ближче).

Твоя пісня дуже гарна,

Гарно ти співаєш:

Ти щасливий, спарувався Віс

І гніздечко маєш. /

(Через кін переходить кілька пар:— дівчата з хлопцями і самі дівчата; за остатніми уганя Голохвостий у циліндрі, піджаці, рукавичках. Полебезивши, одскакує до других.)

Г о л о х в о с т и й (до себе). А славні тут дівчатка-міщаночки, доложу вам: чистое амбре! Думав, що знайду між ними ту, що коло Владимира бачив,— дак нема, а вона, здається, з цього кутка. От пипочка, що просто тільки — а-ах та пере-ах! Одно слово — канахветка, тільки смокчи! Трохи чи я даже не улюбився у ёй, чесне слово: просто з голови не йдють... Господи! Що ж це я? Чи не прогавив за нею главного предмета, Проні? От тобі й на! Побігти шукать. (Пішов хутко ярмом направо).

Хлопці, хор (входять на передній кін).

А я бідний, безталанний,

Без пари, без хати;

Не довелось мені в світі Віс

Весело співати! /

(Оддалеки чути, що гурт другий співає цю ж пісню.)